

590

ACC. N:o M. 11467:1-13. (Folkv. a° s. 3a.)
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: Södermanland Upptecknare: olika personer
Härad: Drevs Berättare:
Socken: " Berättarens yrke:
Uppteckningsår: 1948 Född år ..... i .....

Höalmstak. s. 1-13.

Luf 62.

Skriv endast på denna sida

Luf 62.

Tid Folklivsarkivet i Lund

Som nu är å årets skivelse får jag meddela att
nagra halmstak finns ej i Kronobergs län men
möjligt nog mindre sällan. vad jag kan berätta
om halmstak är att de görs av slaggtråkad rughalm tättt i
af runda stammar som ligger längs med kurv cirkla
18 tkm från varandra halmen fastlindis i dina
stam med snada hjärtknaidjer. På Öland och
västra Bohus län är fastpanade halmstaken i rapet
och där finns sikkert flera läktörar som kan
ge en fullständig beskrifning af läktörerna.

Här i Kronobergs län är slaggbygd här har
medtack varit lagd för i tiden för 90-100 år
tillhöra allmänt använda under häg särde
cirkla ett halft tkm strax två tkm buda
underläm en tta mts långa dessa lades på lätt
underlag under läjade att läggas ner på hoppes
och lades cirkla 8 tkm objek, på ryggen lades en flt 12 tkm
som höll fast med ett par stora sparrar åm si
vid sidorna. jag har ej mera berätta om last
av mta amända i hälften. Slagtpinningslast

mit Gustafsson

208/205d

11467:2

Acc. n:r M. 11467:2.

LUF 62

243

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Småland

Härad:

Norravidinge

Socken:

Briz

Uppteckningsår: 1948

Stukbrida! Krok!

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa *bindetak*, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålls (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procenträknat?
  - a. för närvarande?
  - b. för 10 år sedan?
  - c. för 20 år sedan?
  - d. för 50 år sedan?
5. Användas (använtes) takräppar?

Uppgifterna lämnade av

Namn: Rudolf Janassan

Adress: Halmsta Lidvås

Födelseår och födelseort: 29/10 1899; Briz

Svar:

Halmtak

Halmtaken varo tidigare bundna med
vidjor men numera användes järntråd

Nej

a 40 b 50 c 60. på ladugårdar.

Ja

M.11467:3.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

En nät av tråd, en krok (en stinkbrända, en kniv eller sax
Nj

Kroken användes att stricka tråden genom taket och tillbaka upp igen (om läktet)

Nälen kan användas i stället för krok men då får man stricka med handen och taya upp tråden.

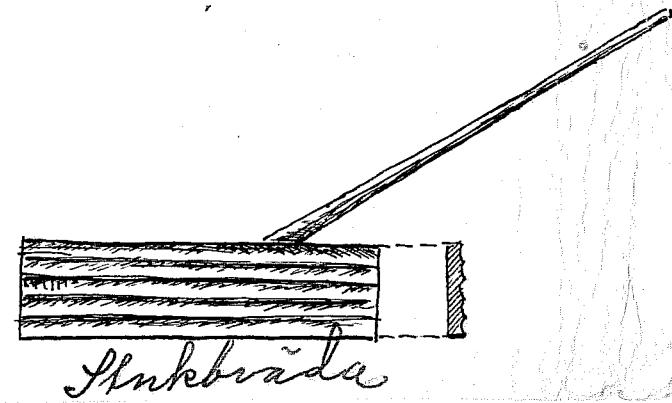
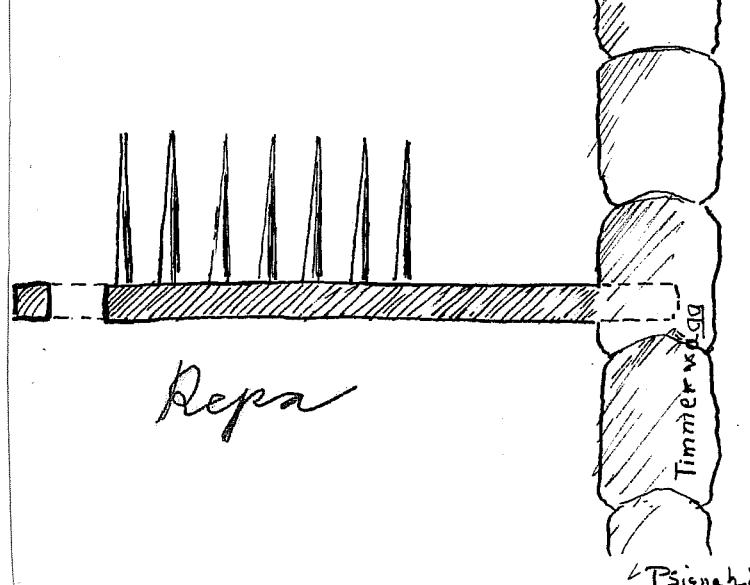
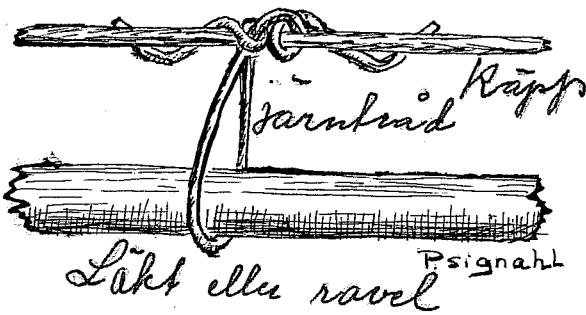
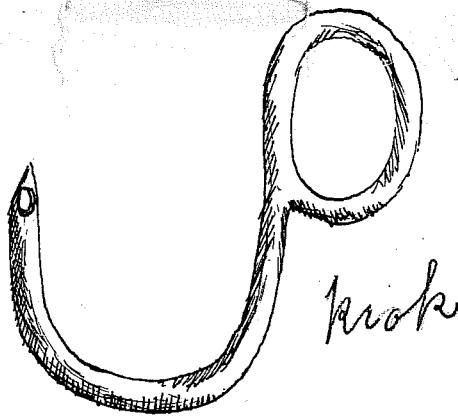
Stinkbrändan användes att struka upp halmen så taket blir jämt.

POLIKLIVSARKIVET 2431

Institutionen för folklivsforskning
vid Lunds universitet

M. 11467:3a

M. 11467:3a

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med takläckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

M.11467:4.

Ny

Halmen ryglas på en grop
därpå huggs den jämn
i stubben: Den kan också rygas
— på en röpa av trå. Det
ja i vissa fall.

Ja sannolikt.

Läggas med en uppriktad linda
under täckningen samt klippas
när taket blitit färdiglagt.

Halmen läggas över myren, därpå
bindes ut och höns gjorts mit just
över halmen.

För på taket, varav en brader
ut halmen och förlindas
Den fjärde är hantlangare.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i windskedarna till fäste för takkäpparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.

M.11467:5
Nej.

17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?

Taket lägges på läkt

18. Användas (använtes) dessa tak även på boningshusen?

Nej

19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?

Ja

20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?

På mina ställen inom Burgs
och angränsande socknar.

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

Ja, jordbrukare snickare
m. m.

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper dårest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

203/126 d

216

Uppgifterna härför sig till

Landskap: Kronobergs län

Härad: Sunnepohård krets

Socken: Ångedal

Uppteckningsår: denn 1 maj 1948 - 1948.

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härförmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålls (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
  - a. för närvarande?
  - b. för 10 år sedan?
  - c. för 20 år sedan?
  - d. för 50 år sedan? 100 år
5. Användas (användes) takkäppar?

Acc. n:r M.11467:6.

LUF 62

Uppgifterna lämnade av

Namn: J. A. Sandberg

Adress: Bjärnaryd Ljungby

Födelseår och födelseort: 1876 i maj dannels

Svar:

halmtak finnmånga inte västak
förr hand man vidjor då lade man
en raft på halmen och hand den
vidjor men nu sätter vi fast halmen med
ståltråd nummer 20 det går bättre ned
tränil men nu har vi halmtak
går på längströskar för det blir drygt
att tröskta med slage men den är bättre
på tak jag har läcke flera hundra
tack vi binder halmen utan valt
cirka 25 centimeter för varje styng

M.11467:7.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

galvavserad tråd nr 20 25 cm stygge 3 cm
^{längden}
till vaka) vi har trånlax att ryggen
man lägger en ås på taket och en
stål under sen flyttar den så fort man
lägger sen när taket färdigt så räffa
i den lura halmen sen om man vill
skära taket då har man en kniv och
skär lite snett då man en ribba och
skär efter med spik i underkanten
raft och vidjer spik och raft
har jag tagit) vid rygningen
söta blytt lägger 2 blek så inte
storm inte kan lyfta halmen)
när man skär tackhaspen
med en sic då lägger man en
plankha på taket och skär efter
det blir fint sen står man med
så det blir jämt [med?]

M.11467:8.

inget af det

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?
12. Hur beredes
  - a. långhalmen?
  - b. vassen?
När och hur skördas den och hur förvaras den?
13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?
b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?
c. Hur behandlas takskägget?
d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?
14. a. Hur ryggas taket?
b. Hur lagas ett söndrigt tak?
15. Hur många arbeta samtidigt med takläckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

en del går upp den så den ren
då lägger takett längre
den tas i ryön gran sedan tarkass
den) då man skall läcka utanpå
då har man bort den gamla halmen
men nu läcker vi med tegell örva
halmtack det går bra
med lit

när takett blir tunt då lägger
man på ett blek på den sidan som är säng
om man lyfter upp takett och sticker
halm inder så sätter man fast den

3 man går bra att läcka med

M. 11467:9.

+
16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindskedarna till fäste för takkäpparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?

18. Användas (använtes) dessa tak även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?

20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper dårest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

det har jag sett det var då de hade ant om spik nu spikas dom i läktären der vidkian spikas

ja i skåne det varitt många
boningshus

jag har täckt upptack i kart
och det blir flir till sommaren

ja
jag har täckt i många socknar
i mångd är
byggmästare gutare jag brukar
fått medalj för olingsfält
och pris för välväkt jordbruk

188

Uppgifterna härföra sig till

(1)

Landskap: Småland

Härad: Ljungsarvs Kt

Socken: Järby

Uppteckningsår: 1948

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härförde vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rätta åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järnträd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtroskad halm som hålls (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
  - a. för närvarande?
  - b. för 10 år sedan?
  - c. för 20 år sedan?
  - d. för 50 år sedan?
5. Användas (använtes) takräppor?

Svar:

- (1) ja: halmtak rätt vanliga
 (2) För bandt halmen med vidjor och
 frädräppa, men inte hinner det ens jernträd
 för att halmen slägtroskad.
 men nu används oftast markintervall
 för att halmen förlig ju måste ha alltid spars
 och mygga anstopsa bryngas hus.
 a) halmtaket nu förtvinnet i marken längre
 och ersättas med takräppor
 (b) 60% (c) 70% (d) 90%

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materiällets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

halmen binds med garntröd, vilken isättes i en spikfil av jem 840 cm lång, och för varje skydd
genom löpet lossas en omring från skyddet

8) Skyddet för fröan, en kniv bissar
biträder över spira löpet med

9) Ja: så kallas träspän, som vras räfflat
och drivas upp halmen på löpet, med
hinnan med hävligor och trådkort
bands det ej fast genast utan trådkorn
läges på den rektanda halmen och buss
däst med hävligor, och så dras
halmen fram och den sista
träspän, och därför dras hävligor
så fort som möjligt

10 Trådkorn används att drivas upp halmen
med skyddet med fröan att binds
med och kniven att skära löpet och halmen

M.11467:12.

Ny

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?
12. Hur beredes
a. långhalmen?
b. vassen?
När och hur skördas den och hur förvaras den?
13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?
b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?
c. Hur behandlas takskägget?
d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?
14. a. Hur ryggas taket?
b. Hur lagas ett söndrigt tak?
15. Hur många arbata samtidigt med takfäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

För förra de mycket arbete med halmen
de gjorde inför dem som de skulle pressa, det
hittigick så att halmen var fört bort =
frösbot. om sedan drogs den genom en
så pallats uppe, för så sätt blev halmen
mycket bra att liggas ned. halmsbröan
blow räkta om gemma och allt förs
på en tunt: 13:a) på liva dälen: (b) ja:
(c) det skrines. (d) det är påtagat

(a) det läges förs halme på ryggan om
om si följs åt halmet förgjutur
om 1:20 längre frödelar 40 cm mellan varje
(b) etc halmtak är rätt sikt ell loga.
om det snarlikt faller gör det bra
att slicks innan i halmen (f5) om
fatt bort ut halmen på lasten en filo etc binda
om på andra sidan och skräpper ut kryffeln

16. Har Ni hört omtala^s eller sett att man borrat hål i windske-darna till fäste för takkäpparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.
17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?
18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?
19. Är Ni villig att eventuellt be-svara ett utförligare frågeformu-lär (som i så fall honoreras om så önskas)?
20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?
21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper dårest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

16) Nej fin^s det omklas, men ej sitt det, det är nog mycket längre ju

18) ja, i onskade fall, för ej nu

19) ja

Ja Galeryds Packhus, som ligger i
Torsby i Värmland
Jordbruks- o Landstingsförbundet